

Tvorivý odkaz Eugena Suchoňa v kontexte miesta, doby, vývoja a diela vrstevníkov

Jaromír Havlík

Zborník z muzikologickej konferencie s medzinárodnou účasťou, Bratislava 2008. Editor Ľubomír Chalupka. Katedra hudobnej vedy Filozofickej fakulty Univerzity Komenského, Bratislava 2009, 462 stran, notové príklady, tabulky, grafy v textu. ISBN 978-80-89236-59-6.

Slovenská odborná hudobní verejnosť pojala veľké jubileum Eugena Suchoňa v skutku veľkoryse. Není divu: Suchoňův význam pro slovenskú hudobnú kultúru je zcela zásadní a jeho interpretace zahrnuje stále řadu otevřených problémů, z nichž mnohé za totalitního režimu nebylo možné exponovat. Ukázala to ostatně i pražská konference v říjnu 2008, věnovaná společně jubileu Suchoňovu a Kabeláčovu. Někteří odborníci (zvláště z řad osobností českých) tehdy shledávali spojení tematiky suchoňovské a kabeláčovské spíše za formální akt bez náležité obsahové relevance. Jednací program tyto pochybnosti dokonale vyvrátil: objevila se řada pozoruhodných, doposud nereflektovaných souvislostí, z nichž některé zachycuje i sborník z pražské konference. Bratislavský sborník je monotematický a je až na nepatrné výjimky (jimž se de facto žádná konference nemůže zcela vyhnout) zaměřen primárně a důsledně

na osobnost a dílo Eugena Suchoňa v širokém kontextu časoprostorovém i předmětném.

Sborník obsahuje celkem 28 referátů ve čtyřech tematicky specifikovaných blocích.

Verze pro publikování příspěvků byly v řadě případů autorsky upraveny – rozšířeny ve výkladové partii a doplněny o poznámkový aparát a bibliografii. Do sborníku byly dodatečně zařazeny rovněž dva příspěvky, které na konferenci přímo neodezněly, ale byly pro ni připraveny.

1. jednací blok: *Osobnost a tvůrčí odkaz E. Suchoňa v kontextech.*

Celkem 9 referátů víceméně přehledového typu. To platí samozřejmě pro úvodní referát **Ľubomíra Chalupky** *Dielo Eugena Suchoňa v historických a generačných súvislostiach*, cenný jak faktograficky – dokumentačně (pokrývá fakticky celý Suchoňův tvůrčí život), tak i hodnocením (vytčení stylových i hodnotových dominant). Zaujme nejspíš otevřené konstatování „paradoxního“ rozkvětu slovenské hudby v době 2. světové války, kdy se za samostatného Slovenského štátu hudba stala významným politikem. Suchoň se to týká několikanásobně – do období Slovenského štátu spadají počátky Krútnavy, v roce 1940 je ve vídeňské UE

vydána partitura Baladické suity, doklad to průniku Suchoňovy hudby do mezinárodního kontextu.

Lana Lengová: *Poznámky k národnému fenoménu v hudbe 20. storočia – identita, konštrukcia, mýtus.* První ze dvou referátů věnovaných (mimo jiné) citlivé problematice mýtizace některých hodnot a hodnotících stanovisek spojených s klíčovými uměleckými osobnostmi, jakou Suchoň nesporně představuje. Mýtizace klíčového fenoménu národnosti je zejména v 2. polovině 20. století stále silněji pocíťována jako anachronická v souvislosti se silící globalizací a nástupem postmoderny (v české muzikologii např. J. Fukač a další). Obdobný problém exponoval a detailněji nasvítit i **Vladimír Zvara** v příspěvku *Suchoňovské mýty*. I jemu šlo především o kritické zamyšlení příslušníka mladší generace muzikologů nad dnešním významovým polem pojmů národnost, lidovost, tradice – a jejich konkrétních atributů aplikovaných na slovenské prostředí (zbožnost, příroda...) Zaujalo mne i otevřené konstatování dramaturgické anachroničnosti Suchoňova Svätopluka.

Zuzana Martináková v příspěvku *Pět štýlových období v tvorbe Eugena Suchoňa v kontexte dobových a životných peripetií* vhodně doplnila (předmětně

v řadě ohledů prohloubila) vstupní referát Chalupkův. Tuto úvodní čtveřici spíše přehledových referátů doplnily drobnější, v dílčích aspektech konkretizační, vzpomínkové příspěvky přímých Suchoňových žáků **Pavola Poláka** a **Pavola Bagina**, exponující poprvé i pedagogickou oblast Suchoňových celoživotních aktivit, jimž byl jinak věnován samostatný jednací blok.

Poslední trojice příspěvků 1. jednacího bloku je dílem zahraničních účastníků konference a všechny tři mají komparativní povahu: **Anna Nowak** se pokusila o srovnání stylotvorných prvků hudební řeči K. Szymanowského a Eugena Suchoně, **Jarmila Doubravová** předvedla stručnou komparaci skladebně technických postupů ve variačním procesu u M. Kabeláče a E. Suchoně s ohledem na přítomnost fraktálů analogicky k výtvarnému projevu Kupkova a Muzikova. **Jiří Vysloužil** zaměřil svou komparaci na dvojici Janáček – Suchoň.

2. jednací blok: Suchoňovo operní dílo v proměnách času jako by konkrétně naplnil a rozvedl Zvarovu výše zmíněnou tezi: z celkem 6 příspěvků tohoto bloku bylo 5 věnováno Krútňavě, a to především problému nejaktuálnějšímu – rekonstrukci původního znění díla, k níž došlo více než půlstoletí po premiéře. Za tu dobu

dílo úspěšně proniklo do světa, žel ve své deformované podobě. Nyní, po rekonstrukci původního znění, stojí slovenská (a nejen slovenská) muzikologie i operní provoz před problémem prosadit autentické znění Krútňavy na domácí i světová operní jeviště. Zásadní příspěvek přednesl hlavní autor rekonstrukce **Vladimír Bokes**, který způsobem takřka reportérským (dokumentačně cenným!) popsal jednotlivé fáze obtížného procesu. Mezinárodní aspekt do problematiky rekonstruovaného znění opery vnesl německý účastník **Hans Joachim Oehm** z Wuppertalu (s finanční podporou tohoto města bylo možné rekonstrukci realizovat). **Markéta Štefková** se ve svém příspěvku *Podstata hudobného jazyka Suchoňovej Krútňavy* pokusila na základě analytických sond do hudební řeči a struktury obhájit význam rekonstruovaného znění díla. Jako další jednoznačná obhajoba rekonstrukce opery vyznívá i příspěvek **Ferdinanda Klindy** *Etický rozmer Suchoňovej Krútňavy*. **Věra Vysloužilová** porovnávala ve svém referátu koncepcí tzv. velkých monologů v operách *Její pastorkyňa* (Kostelnička), *Krútňava* (Ondrej) a *Erwartung* a konstatovala řadu shodných i rozdílných prvků vesměs s informačně zajímavou výpovědní hodnotou. Tematiku druhé Suchoňovy

opery *Svätupluk* vnesl do konferenčního jednání **Miloslav Blahynka** v příspěvku *K problematike dramaturgie Suchoňovho Svätupluka*. Šlo o pokus výkladu tohoto díla nikoli jako historicko-mytologické opery romantického typu, nýbrž jako osobitého uměleckého pokusu o interpretaci otázky národní opery znovu silně exponované u nás v 50. letech způsobem značně deformovaným. Dobové oficiální volání po nové „národní historické opeře“ se tehdy setkala s poměrně živou odezvou u skladatelů, leč s uměleckými výsledky značně diskutabilními. Patrně nejzdařilejší operní produkt tohoto novodobého „historicko-národního operního realismu“ v české tvorbě – Pauerova *Zuzana Vojířová* – je koncepčně i stylově se *Svätuplukem* nesrovnatelný. V tomto ohledu ční Suchoňovo druhé operní dílo po všech stránkách vysoko nad okolní srovnatelnou produkcí.

3. jednací blok: Dílo a osobnost Eugena Suchoně v reflexích a souvislostech byl tematicky rozmanitější a jednotlivé referáty se zaměřily na konkrétní okruhy Suchoňova díla skladatelského i hudebně teoretického včetně jeho působení pedagogického. Zahajoval ho **Stefan Weiss** z Hannoveru analyticko-komparativní sondou do Suchoňova Smyčcového kvartetu op. 2 s ohledem na souvislosti

díla se Schönbergovým Smyčcovým kvartetem č. 1, konstatované v Kresánkově suchoňovské monografii. Weiss evidentní vztahy mezi těmito dvěma díly nenachází, naopak shledává výraznější souvislosti se Smyčcovým kvartetem op. 16 Philippa Jarnacha (1892–1982), skladatele nicméně s osobností Schönbergova formátu stěží srovnatelného. **Emília Dzemjanová** referovala o Suchoňově díle varhanním, jemuž přirozeně dominovala Symfonická fantázie na B-A-CH, jedno ze Suchoňových klíčových instrumentálních děl. Stěžejnímu teoretickému spisu „Akordika“ se věnoval **Lubomír Spurný**, který ve svém příspěvku zdůraznil jeho osobité koncepční rysy na základě zajímavých srovnání s obdobnými teoretickými díly včetně Hábovy Neue Harmonielehre... Následující čtveřice referátů byla věnována Suchoňově činnosti pedagogické. **Kludia Nagyová** porovnávala pedagogické působení E. Suchoně a J. Kresánka na katedře hudební vědy FFUK v Bratislavě na přelomu 60. a 70. let. Zdůraznila především společný zájem obou pedagogů o povznesení a zefektivnění hudební výchovy jak v oblasti přípravy budoucích profesionálů, tak i z hlediska zkvalitnění úrovně všeobecné hudebnosti. Obdobný problém otevřela i **Eva Čunderlíková**, a to z hlediska výchovy k moderní

hudbě. Referentka mimo jiné konstatovala, že mnohé tehdejší Suchoňovy náměty a představy se postupně daří realizovat až dnes. **Irena Medňanská** referovala o moderních hudebně pedagogických projektech s využitím soudobých médií, usilujících o zkvalitnění hudební výchovy mládeže a o zvýšení jejího zájmu o tzv. vážnou hudbu. Jde samozřejmě o projekt akcentující aktivní recepci a interaktivitu. **Katarína Burgrová** a **Metodeja Schneiderová** konkretizovaly některé poznatky předchozích referátů jakousi přehlednou zprávou o konkrétním projektu suchoňovsky zaměřeného výchovného koncertu pro žáky základních škol.

4. (poslední) jednacím blok byl vyhrazen pro výstupy mladé generace – studentů magisterského a doktorského stupně oborů hudební věda a hudební výchova na FFUK v Bratislavě a Pedagogické fakultě Prešovské univerzity. Zde odeznělo celkem 8 referátů – většinou dílčích příspěvků nejčastěji ve formě zpráv o materiálovém výzkumu. Řada z nich ovšem upozornila na jevy v předchozích referátech nereflktované: **Petra Kovačovská** se zaměřila na Suchoňovu tvorbu sborovou, **Ivana Tabak** na Suchoňovu tvorbu klavírní, **Lukáš Kollár** přiblížil specifické interpretační problémy Suchoňova Concertina

pro klarinet a orchestr, **Mária Debnárová** se pokusila o srovnání Stodolovy hry Král Svätopluk se Suchoňovou operou, **Lucia Olahová** dokumentovala a zhodnotila uvádění děl E. Suchoně Slovenskou filharmonií v dekadě 1949/59, **Andrea Meščanová** přiblížila auditoriu osobnost významného slovenského suchoňovského badatele Igora Vajdy, **Zuzana Zamborská** se podrobněji zaměřila na rané Suchoňovo životní období s ohledem na jeho vzdělávání a skladatelské začátky a **Bibiana Krivá** seznámila účastníky konference s výsledky dotazníkového průzkumu mezi studenty Prešovské univerzity na téma znalostí o E. Suchoňovi. Poměrně příznivý výsledek této akce musel přítomné příjemně překvapit – a český recenzent si v této souvislosti nemůže nepoložit otázku, jak by asi dopadl podobný dotazník mezi českými univerzitními studenty, týkající se např. osobnosti Suchoňova současníka Miloslava Kabeláče.

Co napsat závěrem? Suchoňovská jubilejní konference byla připravena důstojně a velkoryse, jednacím program přinesl celou řadu významných poznatků buďto zcela nových, nebo významně korigujících dosavadní poznatkovou základnu. Mezinárodní zastoupení referujících nadto potvrdilo mezinárodní rozměr suchoňovské

problematiky tím spíš, že v žádném případě nešlo o nějaká zdvořilostní, formální vystoupení, nýbrž o seriózní badatelské výstupy. Obohacení konkrétně české muzikologie o nové suchoňovské poznatky jsme očekávali už při přípravě pražské „suchoňovsko-kabeláčovské“ konference (říjen 2008) a výsledky této pražské konference sympaticky převýšily naše očekávání, zejména stran často netušených styčných bodů mezi Suchoněm a Kabeláčem. Některé příspěvky slovenských referentů si ostatně odbyly svou „předpremiéru“ už právě na dotyčné pražské konferenci, což si lze ověřit porovnáním obou dnes již publikovaných sborníků (viz Miloslav Kabeláč – Eugen Suchoň). Sborník příspěvků z mezinárodní muzikologické konference Praha, říjen 2008, Praha, NAMU 2010, ISBN 978-80-7331-158-2). Monografická suchoňovská konference v Bratislavě tento poznatkový objem přirozeně ještě rozšířila. Obdobného ocenění je tudíž hoden i recenzovaný sborník: je dramaturgicky dobře uspořádaný, členěný v souladu s logikou konferenčního programu. Rovněž jeho formální podoba včetně důkladně provedených korektur (jejichž zásluhou se v celém poměrně objemném spisu vyskytuje jen naprosté minimum tiskových chyb) zaslouží plné uznání.